

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა № 18

06.03.2020

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: 110 კვ ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზი „ჭარნალის“ მშენებლობა და ექსპლუატაცია

საქმიანობის განმახორციელებელის დასახელება და მისამართი: სს „ენერგო-პრო ჯორჯია“; ქ. თბილისი, ზურაბ ანჯაფარიძის ქუჩა #19

საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ქ. ბათუმი, დაბა ხელვაჩაური

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 13.12.2019

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: ფ/პ სოლომონ ცაბაძე

ძირითადი საპროექტო მონაცემები

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში სს „ენერგო-პრო ჯორჯიას“ მიერ წარმოდგენილია, 110 კვ ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზი „ჭარნალის“ მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტის სკოპინგის ანგარიში.

პროექტის მიხედვით, ქალაქ ბათუმში დაგეგმილია ქვესადგური „ბათუმი 220“-დან მდ. ჭოროხის გასწვრივ 110 კვ ძაბვის ეგხ-ს მოწყობა, რომელიც გაგრძელდება ქვ/ს „ბათუმი 4“-მდე. 110 კვ ძაბვის საპროექტო ეგხ „ჭარნალი“ მოიცავს, როგორც საჰაერო ელექტროგადამცემი, ასევე საკაბელო/მიწისქვეშა ელექტროგადამცემი ხაზის მშენებლობას და ექსპლუატაციას.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ეგხ-ს დერეფნის მარშრუტის სამი ალტერნატივიდან, შერჩეული იქნა ალტერნატივა, რომლის თანახმად, ეგხ-ს დერეფნის ტერიტორია დაპროექტებულია ისე, რომ არ მოხდეს მჭიდროდ დასახლებული პუნქტის, სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების და სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული ობიექტების გადაკვეთა.

შერჩეული ალტერნატივის თანახმად, საჰაერო ელექტროგადამცემი ხაზის საპროექტო დერეფნის სიგრძე იქნება 7 კმ, ხოლო მიწისქვეშა ელექტროგადამცემი ხაზის - 3 კმ. საჰაერო ეგხ-ს დერეფანი მოიცავს 32 საყრდენს. ეგხ-ს დერეფნის საწყისი 12 საყრდენი განთავსდება ხელვაჩაურის დასახლების ტერიტორიაზე, ხოლო დანარჩენი - 13-დან 32-ე (ჯამში 20 საყრდენი) და მიწისქვეშა ელექტროგადამცემი ხაზი - ქალაქ ბათუმის ტერიტორიაზე. ეგხ-ს დერეფნის შავ ზღვასთან უახლოესი მდებარე საყრდენი დაშორებული ზღვდან დაახლოებით 700 მეტრით.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საჰაერო ელექტროგადამცემი ხაზი მოეწყობა მდინარე ჭოროხის მარჯვენა სანაპირო ზოლის გასწვრივ (ჭოროხის ქუჩა). ელექტროგადამცემი ხაზის დერეფანი გაივლის ძირითადად ანთროპოგენურ ტერიტორიებზე, სადაც წარმოდგენილი არ არის ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა და ტერიტორია არ გამოირჩევა ბიომრავალფეროვნებით. აღსანიშნავია, რომ მდ. ჭოროხთან ყველაზე ახლოს მდებარე საჰაერო ელექტროგადამცემი ხაზის საყრდენები მდებარეობს მდინარიდან 15 მეტრის დაშორებით. აღნიშნული გარემოების გათვალისწინებით საჭიროა შეფასდეს მდ. ჭოროხის წყლის ხარისხზე და იქთიოფაუნაზე ზემოქმედების საკითხები. ასევე ეგხ-ს დერეფანი გადაკვეთს „ვეროპის ველური ბუნების და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ“ (ბერნის) კონვენციის შესაბამისად შექმნილ „ზურმუხტის ქსელის“ დამტკიცებულ საიტს (ჭოროხი დელტა - GE0000054) და „ფრინველთათვის მნიშვნელოვან ტერიტორიას“ (IBA - ჭოროხი დელტა - GE015). აღნიშნული გარემოებების გათვალისწინებით, საჭიროა მოხდეს „ჭოროხი დელტას“ ფარგლებში მოქცეული ტერიტორიის შესწავლა, ეგხ-ს მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პერიოდში აღნიშნულ ტერიტორიებზე შესაძლო ზემოქმედების გამოვლენა და შემარბილებელი ღონისძიებების შემუშავება.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, სამშენებლო სამუშაოების განხორციელებისას ძირითადად მოხდება კოვშიანი ექსკავატორის, მცირე ზომის ბულდოზერის (ან გრეიდერის), ამწისა და სატვირთო/მსუბუქი ავტომობილების გამოყენება. ეგხ-ს ტრასის მარშრუტზე არ იგეგმება სამშენებლო ბანაკის, ტექნიკის სადგომებისა და სამშენებლო მასალების დასაწყობების ადგილების მოწყობა. სამშენებლო მასალების ტრანსპორტირება სამშენებლო უბნებზე განხორციელდება, ხელვაჩაურში მდებარე სს „ენერგო-პრო ჯორჯიას“ საწყობიდან. სამშენებლო სამუშაოები არ ითვალისწინებს დამატებითი მისასვლელი გზების მოწყობას.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, 2020 წლის 13 იანვარს, ქ. ბათუმის მერიის შენობაში სამინისტროს ორგანიზებით გაიმართა სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვა, რომელსაც ესწრებოდნენ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, საქმიანობის განმახორციელებელი კომპანიის სს „ენერგო-პრო ჯორჯიას“ წარმომადგენლები და სკოპინგის ანგარიშის მომამზადებელი პირი. საჯარო განხილვაზე აღნიშნულ პროექტთან დაკავშირებით საზოგადოების მხრიდან შენიშვნები და მოსაზრებები არ გამოთქმულა. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, სამინისტროში წერილობითი შენიშვნები არ წარმოდგენილა.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებები.

გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;

2. **გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-4 ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. **გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი** უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;
- 3.1 **გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზშ-ის ანგარიშში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.**
4. **გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:**
  - პროექტის აღწერა;
  - პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
  - ეგხ-ს დერეფნის განთავსების ალტერნატიული ვარიანტები, შესაბამისი დასაბუთებით, მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივა. „ევროპის ველური ბუნების და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ“ (ბერნის) კონვენციის შესაბამისად შექმნილ „ზურმუხტის ქსელის“ დამტკიცებულ საიტის (ჭოროხი დელტა - GE0000054) და „ფრინველთათვის მნიშვნელოვანი ტერიტორიის“ (IBA - ჭოროხი დელტა - GE015) გარეთ ეგხ-ს დერეფნის განთავსების ალტერნატივა, საჭაერო ეგხ-ს მიწისქვეშა/საკაბელო ხაზით შეცვლის ალტერნატივა;
  - საჭაერო და მიწისქვეშა ეგხ-ს დერეფნების Shp ფაილები, ანძების განთავსების GIS კოორდინატები;
  - საპროექტო ტერიტორიიდან დაზუსტებული მანძილი უახლოეს საცხოვრებელ სახლამდე, დასახლებამდე (სოფელი, ქალაქი), მდინარემდე და უახლოეს სამრეწველო ობიექტამდე. იმ შემთხვევაში, თუ საცხოვრებელი სახლი აღმოჩნდება „საქართველოს მთავრობის №366 დადგენილების „ელექტრული ქსელების ხაზობრივი ნაგებობების დაცვის წესისა და მათი დაცვის ზონების დადგენის შესახებ“ მე-3 მუხლის, პირველი ნაწილის შესაბამისად, ეგხ-ს სადენებიდან 20 მეტრზე (110 კვ.) ახლოს, აუცილებელია წარმოდგენილ იქნას მიწისზედა ელექტროგადამცემი ხაზის მიწისქვეშა საკაბელო ხაზით შეცვლის ტექნოლოგიური ალტერნატივის შესახებ დეტალური ინფორმაცია ან/და საყრდენების შეცვლის შემთხვევაში, განახლებული დერეფნის GIS კოორდინატები და Shp ფაილები.
  - დეტალური ინფორმაცია ეგხ-ს დერეფნის არეალში არსებული კერძო მესაკუთრეების შესახებ;
  - ეგხ-ს ძირითადი ფიზიკური მახასიათებლები (სიმძლავრე, მასშტაბი);
  - სამშენებლო მოედნის და მასალის დასაწყობების ადგილების აღწერა (არსებობის შემთხვევაში);
  - მშენებლობის ეტაპზე შესაძლო ავარიული სიტუაციების აღწერა და შესაბამისი მართვის გეგმა;
- 4.1 **სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შესახებ ინფორმაცია კერძოდ:**
  - სამშენებლო ბანაკის ან/და მოედნის/ბაზის გენ-გეგმა, ბანაკის განთავსების ადგილის კოორდინატები და ფართობი;
  - სამშენებლო სამუშაოების ჩატარების ეტაპები, პერიოდი და ხანგრძლივობა;

- მისასვლელი გზების საჭიროებისა და აღნიშნული გზების მშენებლობასთან დაკავშირებული საკითხები;
- მცენარეული და ნიადაგის საფარის მოხსნის სამუშაოების, გრუნტის სამუშაოების და სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია; („ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);
- ეგზ-ს საყრდენების საძირკვლის მოწყობისას წარმოქმნილი ფუჭი ქანების სავარაუდო მოცულობა, განთავსების პირობები და განთავსების ადგილის (სანაყაროების) GIS კოორდინატები (shp-ფაილთან ერთად);
- მშენებლობაზე დასაქმებული ადამიანების საერთო რაოდენობა მათ შორის დასაქმებულთა ადგილობრივების წილი;
- მშენებლობაში გამოყენებული ტექნიკის ჩამონათვალი და რაოდენობა;

4.2 საპროექტო დერეფანში ჩატარებული გეოლოგიური და ჰიდროლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგს:

- რეგიონის ზოგადი გეოლოგიური რუკა;
- რელიეფი (გეომორფოლოგია);
- გრუნტის წყლების ნიშნულის შესახებ ინფორმაცია, საინჟინრო გეოლოგიურ კვლევაზე დაფუძნებით;
- საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები (მათ შორის საპროექტო ტერიტორიის არეალში არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესების აღწერა);
- საპროექტო დერეფანში ჩატარებული საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევის შედეგები (პიკეტური აღწერით) და კვლევის შედეგების გათვალისწინებით საყრდენების შერჩეული საძირკვლების პარამეტრები.
- საშიში გეოლოგიური პროცესების (მათი არსებობის შემთხვევაში) შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პერიოდში, შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით.
- მდ. ჭოროხის გასწვრივ მდებარე ანძებთან დაკავშირებით გაანგარიშებული წყლის მაქსიმალური ხარჯები, მაქსიმალური დონეები და წარეხცვის მაქსიმალური სიღრმეები. აგრეთვე, ანალიზში გათვალისწინებული უნდა იყოს მდ. ჭოროხის და აჭარისწყალის აუზებში მდებარე კაშხლების საავარიო გამკვებების შესახებ ინფორმაცია.

4.3 ბიოლოგიური გარემო:

- საპროექტო ტერიტორიის ფლორისა და მცენარეული საფარის დეტალური აღწერა; საქართველოს იშვიათი და წითელი ნუსხის სახეობები, რომლებიც გვხვდება დაგეგმილ საპროექტო დერეფანში; ხმელეთის ფაუნა; საპროექტო დერეფანში გავრცელებული საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანილი ცხოველთა სახეობები; საკვლევი არეალი და სავლე კვლევის მეთოდები, სენსიტიური ადგილები, სავლე კვლევის შედეგები;
- სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია, უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ ცხოველებზე, მათ შორის ფრინველებზე (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს „წითელი ნუსხით“ დაცულ სახეობებზე), მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე;

- „ფრინველთათვის მნიშვნელოვან ტერიტორიაზე“ (IBA - ჭოროხი დელტა - GE015). გავრცელებულ ფრინველთა სახეობებზე პროექტის განხორციელებით გამოწვეული ზემოქმედების შეფასება. ზემოქმედების თავიდან აცილებისა და საჭიროების შემთხვევაში, საკომპენსაციო ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია.
- „ევროპის ველური ბუნების და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ“ (ბერნის) კონვენციის შესაბამისად შექმნილ „ზურმუხტის ქსელის“ დამტკიცებულ საიტზე (ჭოროხი დელტა - GE000054) ე.წ. ზემოქმედების მიზანშეწონილობის შეფასება, სადაც ასახული უნდა იყოს დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზეგავლენა შესაბამისი დასაბუთებებით, იმ სახეობებისა და ჰაბიტატებისთვის, რომელთა დასაცავად შეიქმნა აღნიშნული საიტი. შემარბილებელი და ზემოქმედების თავიდან აცილების ქმედებები. ასევე, კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით მომზადებული საკონსერვაციო გეგმა.
- ზემოაღნიშნული კვლევების შედეგების საფუძველზე მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი მონიტორინგის გეგმა, სადაც აისახება ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე ზემოქმედებაზე დაკვირვების საკითხი.

5. პროექტის განხორციელების შედეგად გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის:

- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, გაფრქვევის წყაროები, გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები, გაბნევის ანგარიში და სხვა;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე ხმაურით გამოწვეული ზემოქმედება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ელექტრომაგნიტური გამოსხივებით გამოწვეული ზემოქმედება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ნარჩენების სახეობებისა და რაოდენობის შესახებ მონაცემები და შემდგომი მართვის ღონისძიებები, ნარჩენების მართვის გეგმა, ნარჩენების წარმოქმნითა და გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედება გარემოზე;
- ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკებსა და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ;
- ელექტროგადამცემი ხაზების მშენებლობით გამოწვეული კუმულაციური ზემოქმედება მოსახლეობაზე და სოციალურ გარემოზე;
- ზემოქმედება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა;
- გზშ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;

გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესაბამისად (ერთიანი ცხრილის სახით).

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში სს „ენერგო-პრო ჯორჯიას“ მიერ წარმოდგენილ 110 კვ ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზი „ჭარნალის“ მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტზე სავალდებულოა გზშ-ის ანგარიში მომზადდეს წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი/შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.